

Väriä maailmaan

Yhteys taiteeseen

Kuvataide: Grisailles-tekniikka, renessanssi, uusklassismi, ekspressionismi

Yhteys opetussuunnitelmaan

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014](#): 7.-9.luokka kemia

[Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014](#): 3.-6.luokka ympäristöoppi

Tarvikkeet

- Taulusieni, vesiastia, matala astia
- Ruokasoodaa, läpinäkyvä lasi
- Pääsy kuvankäsittelyohjelmaan (esim. Pixlr)

Kesto: 45 minuuttia

Tehtävän kuvaus

Oppilaat tekevät rinnastuksia kemian kylläisyyden määritelmän ja taiteilijoiden käyttämän maalin/värikylläisyyden välillä. Tieteen ja taiteen oppimisen jälkeen he kokeilevat kuvatiedostojen kylläisyystasoa digitaalisessa kuvankäsittelyohjelmassa.

Oppisisältö

Tehtävän suorittamisen jälkeen oppilaiden pitäisi pystyä

- kuvaamaan kylläisyyttä kemiassa ja vertaamaan sitä muiden alojen saturaatioon
- kokeilemaan värikylläisyyttä ja luomaan omia taideteoksia;
- kehittämään esteettisiä taitojaan

Ohjeet

Vaihe 1 - motivointi

Aseta sieni matalalle lautaselle ja ilmoita oppilaille, että puhut kylläisyydestä. Kaada sienen päälle vettä ja anna oppilaiden kuvailla, mitä tapahtuu.

Sieni läpäisee kolme kylläisyyden vaihetta:

1. tyydyttymätön sieni imee helposti vettä
2. sieni saavuttaa kylläisyyden asteen
3. sieni on ylikylläinen, kun se ei pysty pidättelemään enää vettä, joka alkaa vuotaa levyllä.

Oppilaiden tulee merkitä, kuinka paljon vettä käytettiin ennen kuin sienen kylläisyys tyydyttyi.

Vaihe 2 - tutkiminen

Tehtävä 1

Selitä oppilaille ratkaisujen kylläisyyden käsite, käytä esimerkkejä. Voit antaa oppilaille myös ruokasoodajauhetta ja pyytää heitä kokeilemaan, paljonko he saavat sitä liukenemaan esimerkiksi puoleen desiin vettä. Oppilaat voivat tarkkailla kyllästyspistettä ja sitä, milloin jauhe alkaa muodostaa sedimenttiä astian pohjalle.

Tehtävä 2

Selitä alla olevan sisällön avulla yhteys kemian kylläisyyden käsitteen ja taiteen, erityisesti maalauksen ja lasimaalauksen, välillä.

Grisaille on maalaustekniikka, jossa taiteilijat luovat kuvan harmaan, valkoisen ja mustan sävyillä. Grisaillea käytettiin usein pohjamaalauksena eli luonnoksena, jonka taiteilija sitten peitti väreillä. Grisailletekniikkaa löytyy esimerkiksi alttaritauluista, freskoista ja maalauksista kuten kuvassa 1.

Veistosmainen lopputulos teki grisaillesta hyödyllisen seinämaalauksen teossa. Kuvassa 2 on esimerkki tästä.

Näemme mustavalkoisen grisailletekniikan veistosmaisena siksi, että olemme tottuneet näkemään klassiset veistokset yksivärisinä. Tämä johtuu siitä, että vaikka esimerkiksi antiikin roomalaiset veistokset oli maalattu, niiden maalipinnoite katosi vuosisatojen mittaan. Tämän takia myös myöhemmät taiteilijat, kuten Antonia Canova, toteuttivat veistoksensa ilman maalipintaa. Kuvassa 3 on Canovan kuvaamana rakkauden jumala Amor ja kaunis Psyche, josta lopulta tuli Cupidin kuolematon vaimo. Heidän tarinansa oli tarkoitus symboloida kuolematoman sielun vaivoja, ja väritön materiaali korostaa ajattomuuden, puhtauden ja idealismin ihanteita.

1900-luvulla taiteilijat kuitenkin kapinoivat taideteosten hillittyä yksiväristä ilmettä vastaan ja lähtivät päinvastaiseen suuntaan. Ekspressionististen taiteilijoiden käyttämät värit olivat rohkeita, vahvoja ja niitä käytettiin ilmaisemaan vahvoja tunteita. Esimerkiksi Alexej von Jawlensky kuvasi yksinkertaisen asetelman, joka heräsi eloon rohkealla ylikyllästetyillä väreillä (kuva 4).

Tehtävä 3

Anna oppilaidesi valita valokuva puhelimestaan ja ladata se kuvankäsittelyohjelmaan. Myös puhelimen omaa kuvankäsittelyohjelmaa voi käyttää. Anna oppilaiden käyttää kuvankäsittelyohjelman kylläisyysasteikkoja ja luoda kuvasta kolme versiota: yksi alikylläisillä väreillä, toinen kyllästetyillä ja kolmas ylikylläisillä väreillä.

Vaihe 3 - vahvistaminen ja arviointi

Oppilaat esittelevät kuvansa.

Lähteet

<https://pixlr.com/x/>

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plutchik-wheel.svg>

A nice essay on the meaning of drawing and of colour in Renaissance:

https://www.metmuseum.org/toah/hd/vefl/hd_vefl.htm

Kuvalähteet:

Kuva 1

Hans Memling (c. 1440–1494)

Caterina di Francesco Tanagli, from the *Last Judgement Triptych*

oil, oak panel, 223,5 x 72,5 cm

National Museum, Gdansk

Kuva2

Andrea del Castagno (c. 1419–1457)

Equestrian Monument of Niccolò da Tolentino, 1456

fresco, 833 x 512 cm

Church of Santa Maria del Fiore, Florence

Photo by Sailko, Wikimedia Commons, CC BY 3.0

Kuva 3

Antonio Canova (1757–1822)

Psyche Revived by Cupid's Kiss, 1787–1793

marble, 155 x 168 cm

The Louvre, Paris

Photo by Kimberly Vardeman

Kuva 4

Alexej von Jawlensky (1864–1941)

Flowers, Fruit and a Jug, 1909

oil, canvas, 70 x 90,8 cm

National Gallery of Slovenia

Tunnisteet

- Verkkopohjainen aktiviteetti
- Pelillinen oppiminen